

*The Academy of Management
and Administration in Opole*

**ORGANIZATIONAL PROBLEMS
OF LIFE QUALITY MANAGEMENT
IN THE CONDITIONS
OF GLOBALIZATION**

Opole 2020

The Academy of Management and Administration in Opole

**Organizational problems of life quality
management in the conditions of globalization**

Monograph

Edited by Marian Duczmal

Tetyana Nestorenko

Opole 2020

ISBN 978 – 83 – 66567 – 20 – 7

Organizational problems of life quality management in the conditions of globalization. *Monograph.* Editors: Marian Duczmal, Tetyana Nestorenko. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978-83-66567-20-7; pp.428, illus., tabs., bibls.

Editorial Office:

The Academy of Management and Administration in Opole
45-085 Poland, Opole, 18 Niedziałkowskiego Str.
tel. 77 402-19-00/01
E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

Reviewers

Professor, dr hab. Olena Martyniuk, Ukraine
Professor WSZiA, dr Tadeusz Pokusa

Editorial Board

Marian Duczmal – Professor, dr hab. Academy of Management and Administration in Opole
Tetyana Nestorenko – PhD in Economics, Associate Professor, Berdyansk State Pedagogical University, Ukraine
Nadiya Dubrovina – CSc., PhD, Associate Professor, School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovakia
Wojciech Duczmal – Doctor, Academy of Management and Administration in Opole
Olena Kolhan – PhD in Pedagogy, Associate Professor, State Higher Educational Institution «Donbass State Pedagogical University», Ukraine
Jadwiga Ratajczak – Doctor, Academy of Management and Administration in Opole
Olena Shenderuk – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Academy of the State Penitentiary Service, Ukraine
Sławomir Śliwa – Doctor, Academy of Management and Administration in Opole
Olena Tryfonova – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Central Ukrainian State Pedagogical University, Ukraine

Publishing House:

The Academy of Management and Administration in Opole
45-085 Poland, Opole, 18 Niedziałkowskiego Str.
tel. 77 402-19-00/01

Authors are responsible for content of the materials.

© Authors of articles, 2020

© Publishing House WSZiA, 2020

CONTENT

PREFACE	6
Section 1. SPIRITUALITY AS A FACTOR IN IMPROVING THE LIFE QUALITY AND STRENGTHENING THE PERSONAL RESOURCE OF HUMAN	8
1.1 Over-professional skills «soft skills» in the process of personal self-improvement of future teachers of higher educational institutions	8
1.2 Faith as a resource for personal growth	12
1.3 Asking questions as a universal life-affirming skill of the XXI century	20
1.4 Spiritual determinant of creative self-realization of personality of future teacher-musician	28
1.5 The child as the most important value in the modern humanistic paradigm (from the experience of the scientific pedagogical school N. Lysenko).....	37
1.6 Innovative pedagogical activity in primary school as a factor of ensuring quality of life during the coronavirus pandemic	42
1.7 The stylistic devices of expressing humanism and tolerance in the contemporary American short stories	51
1.8 Applied arts basis of teaching individualization in specializing educational sphere at Kyiv State Academia of Decorative and Applied Art and Design named after Mykhailo Boychuk	57
1.9 Key competencies as the factors in personal and professional development of prospective skilled workers	70
1.10 Education of humanistic values of schoolchildren	76
1.11 Art therapy as the factor of strengthening the personal resource of life activities	84
1.12 Ukrainian decorative art in the harmonization of the human environment ...	91
1.13 Humane pedagogy as a fundamental vector of preparation of the future primary school teacher for the organization of interactive educational interaction of students	101
1.14 Features of overcoming behaviour in individuals with different loci of control	114

	The development of the spiritual worldview of the future choreographers	
1.15	as a factor in strengthening personal resources and improving the quality of life	123
1.16	Education and employment of employees with higher education in Śląsk Opolski until 2050	129
1.17	Periodization of the Ukrainian music culture development as a basis for the formation of music education	136
1.18	Tolerance in the context of pedagogical culture of a teacher of higher education	141

Section 2. THE PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN THE HEALTHY LIFESTYLE FORMATION..... 152

2.1	Students attitude towards health and healthy lifestyle during the Covid-19 pandemic	152
2.2	Olympism and its ideas as a source of value and quality of an athlete's life	158
2.3	Theoretical and methodological substantiation of the formation of professional and applied knowledge and skills and positive motivation of students to systematic independent physical education and sports.....	168
2.4	Development of local public health programs prevention and treatment of diabetes mellitus in Slovakia	176
2.5	The explanation of the effectiveness of using health-improving techniques during physical education with schoolchildren	190
2.6	Formation of a healthy lifestyle of student youth by means of physical culture in the practice of European universities	196
2.7	Formation of sanogenic thinking of schoolchildren	204
2.8	Influence of health-improving exercises on the physical development of high school girls	209
2.9	Improving the sense of rhythm in students of the Faculty of Physical Education	212
2.10	Formation of a healthy lifestyle by tourism	219
2.11	Method of using moving games for purposeful formation of mental processes in preschool children	225
2.12	Differentiation and individualization of learning in the lesson of physical culture.....	229

14. Косянчук С. Інваріантні чинники модернізації освіти: соціальне спрямування педагогічних технологій в умовах профільного навчання. *Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи* : матер. Третьої міжнар. наук.-практ. конф., м. Умань, 16–17 лют. 2018 р. // *Folia Comeniana*. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. С. 174-178.
15. Косянчук С. В. Соціалізація та самовизначення особистості: апгрейдери процесу реалізації педагогічних технологій в умовах профільного навчання. *Психологія свідомості: теорія і практика наукових досліджень*. Київ: Талком, 2018. С. 138-141.
16. Косянчук С. В. Формування ціннісно-сміслових орієнтацій старшокласників в умовах особистісно-орієнтованого навчання. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: зб. наук. праць. Рівне: РДГУ, 2014. Вип. 8(51). С. 132–136.
17. Косянчук С. В. Чи справді риторика так потрібна старшокласникам? *Вивчаємо українську мову і літературу*. Харків: Вид. група «Основа». 2010. №34. С. 7*14.
18. Косянчук С. В. Читання у процесі формування культури інтелектуального життя особистості: соціальний вектор реалізації педагогічних технологій профільного навчання. *Problems of implementation of science into practice* : abstracts of XIII international scientific and practical conference. Oslo, Norway 2020, April, 20*21. Pp. 258-261. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720160>
19. Пометун О. Запитання на уроці: Навіщо? Для кого? Як і про що? : метод. посіб. Київ. 2019. 96 с.
20. Пометун О., Гупан Н. Таксономія Б. Блума і розвиток критичного мислення школярів на уроках історії. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 3. С. 50-58.
21. Русалкіна Л. М., Косянчук С. В. Засоби риторики як основа особистісного зростання учнів. *Українська мова і література в школі*. 2009. №8. С. 28-31.

1.4. Spiritual determinant of creative self-realization of personality of future teacher-musician

Духовні детермінанти творчої самореалізації особистості майбутнього педагога-музиканта

Становлення гуманістичного менталітету суспільства характеризується значним зростанням інтересу до самовизначення, саморозвитку та самореалізації особистості. Названа проблема активно і всебічно розглядається провідними вітчизняними та зарубіжними науковцями. Багатоаспектність її висвітлення зумовлена складністю та глибиною поєднання у названому процесі особливостей притаманних філософським, соціокультурним, психолого-педагогічним напрямкам досліджень духовного становлення та творчого самовираження особистості.

Наукові пошуки вчених щодо означеної проблеми стосуються різноманітних аспектів особистісної самореалізації, особливостей творчого

самовираження, взаємозв'язку самореалізації та професійної діяльності, самореалізації у життєтворчості людини. У доробку філософів, психологів, педагогів, мистецтвознавців домінує твердження про те, що метою та смислом існування індивіда, його соціальним призначення та провідною життєвою функцією є прагнення до здійснення генетично закладених у організмі творчих програм і можливостей. При чому, саме прагнення до самореалізації виступає як головна рушійна сила особистісного саморозвитку та самовираження. Духовна енергетика, яка створюється, таким чином, безвідмовно та позитивно впливає на психіку людини, задіюючи приховані резерви саморегуляції діяльності та життєтворчості. Доцільним у цьому контексті є звернення до здобутків гуманістичної психології, представниками якої є А. Маслоу, Дж. Мерфі, Г. Олпорт, К. Роджерс, В. Франкл, Е. Фромм та ін. Провідна дефініція названого напрямку - утвердження здатності людини до саморозвитку, самовдосконалення та творчого самовираження, самоактуалізації та самореалізації. Відтак ключовою настановою є гуманне ставлення до особистості як найважливішої цінності буття. Гуманістична світоглядна позиція є віддзеркаленням трансверсальних компетентностей у освітній стратегії, акумулюючи у собі знання та розуміння духовних ідеалів та культурних цінностей суспільства та здатність утверджувати їх у власному способі життя. На жаль, унікальна духовна парадигма самореалізації особистості, яку постулює християнський світогляд, на сьогодні залишається поза увагою науковців.

Представники гуманістичної психології А. Маслоу, Г. Олпорт, К. Роджерс та ін. дотримуються концепції, згідно до якої самореалізація розглядається як внутрішня, генетична потреба людини. Кожен з дослідників висвітлює різноманітні грані даної концепції, але всі вони єдині в тому, що людина – унікальна, активна, інтенціональна, творча істота, наділена потенціями безперервного розвитку та самореалізації як частиною власної природи.

У дослідженнях А.Маслоу виділено п'ять категорій базисних потреб людини, що знаходяться у постійному зростанні – від фізіологічних потреб до потреб у особистісному становленні та самоактуалізації. Однак його аналіз не обмежується тільки класифікацією. А.Маслоу постулює існування ієрархії потреб, залежних від фази розвитку індивіда: фізіологічні потреби, потреби в безпеці, соціальні потреби, потреби в повазі, потреби в самоактуалізації. Останні потреби перебувають на вершині ієрархії та включають прагнення людей подолати самих себе, використати всі свої можливості, досягти найвищого рівня особистісного розвитку – самореалізації [9, с. 37-39].

Реалізація гуманістичної спрямованості сучасної парадигми музичної освіти має на увазі опору на цінності, що мають основне значення в організації

навчально-виховного процесу. Актуальні проблеми музичної педагогіки допомагають осмислити, зокрема, ідеї О. Рудницької, яка вважала, тільки діалектична єдність, гармонія наукового і духовно-інтуїтивного світорозуміння дозволяє людині бути почутою, отримати відповіді і актуалізувати духовну свободу визначати своє життя та самореалізуватись [10, с. 12].

Наявність потенційного джерела самореалізації у внутрішньоособистісній сфері людини, що проявляється в прагненні реалізувати власний потенціал життєвої енергії, задатків та здібностей, висвітлюється у наукових дослідженнях сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених. За переконанням Л. Когана, особистість спонукають до самореалізації не зовнішні мотиви (матеріальне забезпечення, кар'єра престиж, чужа воля), а настійлива потреба до виконання життєвої мети в процесі самоздійснення [4, с. 137]. В центрі концепції К. Роджерса знаходиться твердження про те, що прагнення до реалізації себе закладене від народження в кожній людині і вона має потенціал для розвитку всіх своїх можливостей. Сила, яка спонукає індивіда до постійного удосконалення власних здібностей (від оволодіння елементарними моторними навичками до найвищих творчих досягнень), визначається науковцем як самоактуалізація [цит. за 14, с. 90-94].

Отже, у контексті вказаного вище, самореалізація визначається як потреба кожної людини в реалізації власних спадкових здібностей та набутих потенціальних можливостей, яка зумовлена наявністю визначеної мети особистісного розвитку.

На відміну від окресленого гуманістичного підходу у теологічній парадигмі православного християнства самореалізація особистості не розглядається у потребовій площині, як це ми споглядаємо у гуманістичній психології, а є проявом гріховності людської натури, породженої ще першородним гріхом праотця Адама, відповідно, основою духовного внутрішнього зростання особистості є прагнення до пізнання Божественної повноти. Окреслена позиція відображена у творах представників християнської антропології В. Зеньковського, В. Лосського, Л. Сурової та ін.

Осмислення сучасної картини світу дозволяє констатувати, що у смисловому емердженті нового часу відсутні смисли людського буття, усталені в християнстві, та замінені зовні схожими, але відмінним, точніше, протилежними за своєю суттю сурогатними словосполученнями (наприклад, християнські добродетелі – замінені «загальнолюдськими» цінностями, жертвне кохання – альтруїзмом тощо). Як наслідок такого збіднення та знецінення життєвих смислів у нинішньому суспільстві утверджується індивідуалізм, що став символом ідеології атомізації (роз'єднання). О. Лосєв характеризує гуманізм як «вільнодумну свідомість і повністю світський

індивідуалізм» [6, с.109]. У наукових дослідженнях гуманістичного напрямку релігійне розуміння особового початку в гуманізмі було відхилене, проте сам термін «особистість» міцно увійшов до арсеналу наукового знання (хоча й став використовуватися як правило, для позначення не особистості, а індивіда). Пояснюючи зміст лексеми «гуманізм» з позицій християнства слід зазначити, що він кардинально відрізняється від загальноприйнятого термінологічного тлумачення, що виражає собою погляд на навколишній світ крізь призму саме людини, а не Бога. Тому, приймаючи необхідність гуманного виховання, ми вважаємо можливим говорити про теоцентричний християнський гуманізм.

Філософські ідеї християнського екзистенціалізму (Н. Бердяєв, В. Соловйов, В. Лосський та ін.) особливу увагу приділяли духовній природі особистості натхненності внутрішнього світу людини, його наповненості високими гуманістичними устремліннями. В. Соловйов у цьому контексті відслідковує три основні здатності: здатність уяви, яка передбачає відому активність особистості; інтелектуальну інтуїцію, через яку людині відкриваються божественні істини і містичне одкровення, здатність прориву в трансцендентний світ – натхнення, в якому філософ бачить джерело мистецтва [15, с. 87]. Стосовно мистецтва погляди В. Соловйова споріднені з позицією О. Лосєва про сенс мистецтва і втіленні в ньому аксіологічних ідей єдності людини і світу, їх взаємовідносин. Особливе значення для розуміння сутності музичної освіти має культура як загальнолюдська цінність. Аксіологічні патерни знаходять особистісні смисли і осягаються людиною у процесі освоєння культури. До основоположних цінностей музично-педагогічної практики відносяться: культура, особистість, розвиток, толерантність, істина, добро, краса, свобода, відповідальність тощо. Представляючи собою історично визначений рівень розвитку суспільства, виражений в типах і формах організації життєдіяльності людини і втілений в створених нею матеріальних і духовних цінностях, культура найяскравіше проявляє свій людинотворчий потенціал сутність саме в царині духу.

Повертаючись до духовних витоків творчої самореалізації особистості як взаємодії сутнісних сил людини у процесі здійснення власного «Я», слід виокремити процесуально-діяльнісний підхід до її вивчення. Прихильники діяльнісного підходу, розглядаючи багатогранність процесу самореалізації спираються на твердження про те, що названий процес знаходить своє вираження у активній цілеспрямованій діяльності особистості, а соціальне становлення особистості та побудова стратегії власної життєтворчості виступає як спосіб та форма самореалізації. Визначення самореалізації як певного різновиду діяльності, що притаманна тільки людині у дослідженнях науковців розгалужується на: 1) опредметнення потенційних творчих можливостей

індивіда у формі реальних результатів, в цьому контексті змістом процесу особистісної самореалізації виступають практичні досягнення, індивідуальна трансформація внутрішніх станів та якостей, (В. Доній, Л. Коган, В. Муляр, Г. Несен, Л. Сохань та ін.); 2) вираження потенційного джерела “само” – у трансформації внутрішніх якостей особистості відповідно до досягнення ідеальної мети (Л. Коган, Н. Кривда та ін.); 3) процес самопізнання, активного творення індивідом самого себе та позитивної зміни навколишнього середовища (Г. Аммон, О. Асмолов, О. Олексюк, та ін.).

Відповідно до практичного втілення творчих ідей у реальних продуктах діяльності, у науковому доробку В. Муляра, самореалізація визначається як процес свідомого, найбільш повного і вільного опредметнення сутнісних сил особистості в ході її багатогранної життєдіяльності [11, с.97]. Дослідження Л. Сохань, В. Донія та інших науковців дозволяють розглядати самореалізацію як поєднувальну ланку між суб’єктивним та реально-процесуальним планами життєвого шляху, що виявляється у опредметненні індивідуальних здібностей особистості як у формі практичних результатів діяльності, так і у внутрішньо-особистісних якостях і станах [12, с.99, 157].

Наступний аспект діяльнісного підходу до самореалізації як до самовираження потенційного джерела внутрішньої творчої енергії особистості відображений у дослідженнях Н. Кривди, яка стверджує, що актуалізуючи власні здібності у процесі творчості, художник не тільки створює зовнішній йому продукт чи результат, а й вдосконалює самого себе, вибудовує нові структури своєї особистості, самореалізується [5, с. 7-10]. За переконанням Н. Кривди, механізмом самореалізаційного процесу виступає розв’язання суперечностей, що виникають у життєдіяльності художника та відбуваються на різних рівнях, а саме: а) на рівні індивіда художник стикається із зовнішніми проблемами, об’єктивно обумовленими життєвими ситуаціями; б) на рівні особистості він (художник) вступає у внутрішньоособистісні, рефлексивні суперечності, котрі або є результатом інтеріоризації суб’єктивних конфліктів у внутрішній світ, або назрілих протиріч у самій свідомості особистості; в) на рівні індивідуальності художник стикається з внутрішніми індивідуально-художніми суперечностями (боротьба художнього та нехудожнього ставлення до дійсності), які є основою самореалізації [5, с. 8].

Основною рушійною силою професійної самореалізації є внутрішньоособистісне протиріччя між “Я-діючим” і “Я-відображеним”, де вектором професійного розвитку виступає “творче Я” особистості. Отже, інтеріоризоване самоусвідомлення (внутрішнє «Я») та екстеріоризоване самоздійснення (зовнішнє «Я») є відображенням ставлення особистості до навколишнього світу та її самореалізації, що відбувається у процесі діяльності,

завдяки чому створюється можливість виходу людини за межі власного світогляду. О. Асмолов стверджує, що самовираження особистості відбувається в процесі постановки нею певних надзавдань та творчої трансформації способів їх вирішення відповідно до вимог соціального середовища [1, с. 350]. Як бачимо, всі наведені вище аспекти висвітлюють різноманітні грані самореалізації з позицій активної діяльності особистості. Отже, *самореалізація в даному випадку виступає як активна самотійна діяльність людини спрямована на втілення особистого творчого потенціалу у соціальному оточенні з метою позитивної зміни навколишнього буття, індивідуального саморозвитку, самотворення та побудови стратегії власного життєвого шляху.*

Оскільки у нашому дослідженні розглядається поняття “творча самореалізація”, ми вважаємо необхідним розглянути роль творчості у процесі особистісного самоусвідомлення, самовизначення та самореалізації. Творчість як особливий процес діяльності індивіда має два етапи: задум та його здійснення. В свою чергу, виникнення задуму ідеї має три взаємопов’язані між собою етапи: а) абстрактний задум (найбільш загальне спрямування образу що формується); б) імпровізацію (творчі пошуки засобів для втілення задуму); в) конкретний задум (практичне втілення створених образів у творчості)

Метою та результатом творчого процесу є створення нового продукту, який має певну практичну та духовну цінність. Дж. Гілфорд у концепції творчості одним з її факторів виділяє оригінальність, яка виявляється у експериментах із встановлення віддалених асоціацій та створення у результаті нових продуктів мислення [17, с. 3]. Внутрішніми умовами творчості, за К. Роджерсом, є: а) *відкритість досвіду*: (екзистенціональність), яка протилежна психологічному захисту; б) *внутрішній локус індивіда*: наявність особистісної життєвої позиції; в) *здатність до незвичайних поєднань елементів, понять*: гра з ідеями, формами, відношеннями, що приводить до висування неймовірних гіпотез, а далі – до відшуку таких якостей творчого продукту, котрі мають незмінну суспільну цінність [13, с. 558-560].

Підсумовуючи вказані вище дефініції щодо творчості та творчого процесу, ми дійшли висновку, що творчість є діяльністю позитивного творення і виступає як внутрішньоособистісна діяльність, котра має наступні аспекти: *процесуальний* – відрізняється розвиненістю у суб’єкта здібностей, мотивів, знань, вмінь, завдяки яким створюється новий унікальний продукт діяльності; *особистісний* – характеризується наявністю стійкої потреби в самоактуалізації, в розкритті та розширенні власних творчих можливостей.

Останній із вказаних вище аспектів відображає спорідненість процесів творчості та самореалізації особистості у будь-якому виді діяльності. Спільним

для всіх видів творчості є потреба людини у самовираженні, оскільки творча діяльність людини мотивується не із-зовні, а зсередини, є породженням внутрішньої потреби до вираження власної індивідуальності. Порівнюючи особливості творчості та самореалізації, ми дійшли висновку, що названі процеси мають спільні складники, близькі за змістовим наповненням, а саме:

- *наявність стійкої потреби до самовираження індивідуального потенціалу* – існування у внутрішній сфері особистості прагнення до реалізації індивідуальних задатків з метою створення творів мистецтв, винаходів, наукових відкриттів та реалізація здібностей, творчих потенцій, спрямованих на досягнення успіху у певній сфері діяльності та в житті

- *самостійність у виборі сфери діяльності* – при обиранні сфери розкриття творчого потенціалу домінує орієнтація на індивідуальні емоційні переваги особистості та їх відповідність задаткам та здібностям до певного виду діяльності; при виборі сфери самореалізації опора йде на поєднання емоційного вибору, та індивідуально-типологічних особливостей особистості;

- *необхідність перспективного планування подальших дій* – у процесі творчості відбувається визначення напрямку удосконалення внутрішньоособистісної сфери (якостей, почуттів, емоцій) залежно від обраної сфери діяльності; встановлення провідної мети творчості – створення нового матеріального чи духовного продукту; самореалізація передбачає побудову стратегії розвитку індивідуальних здібностей; коригування особистісних якостей відповідно до обраної сфери діяльності; формування генеральної мети особистісно-професійного саморозвитку – *творчої самореалізації*;

- *оригінальність у доборі засобів виконання поставлених завдань* – у процесі творчої діяльності відзначається емерджентним підходом: нетрадиційним застосуванням вже знайомих практичних засобів, віднайденням нових поєднань у структурі виконання дій та створення нових способів для успішного досягнення конкретної мети діяльності; у творчій самореалізації названий складник має компетентнісні ознаки поєднуючи емерджентність у віднайденні нетрадиційних прийомів застосування звичних засобів виконання діяльності та евристичне структурування, що полягає у зміні алгоритму виконання діяльності та рефлексивному застосуванні усталених способів виконання дій у нових, нетрадиційних ситуаціях;

- *відчуття задоволеності працею у творчому режимі* – у контексті творчої діяльності відображає здатність підтримувати стан емоційно-мисленної напруги під час творчої діяльності, досягнення результатів якої приносить відчуття полегшення та почуттєво-інтелектуальної гармонії; у самореалізації даний складник має гедоністичне значення, що визначається як здатність

відчувати стан емоційного та інтелектуального комфорту та гармонії як у процесі творчої діяльності, так і після досягнення її результатів;

- *відсутність константного результату* – розкривається у творчій спіралі, коли досягнення певного рівня майстерності, високих результатів у обраному виді професійної діяльності та створення продуктів творчої діяльності виступає як активний спонукальний фактор до подальшого розвитку особистості з метою самовираження та самореалізації.

Отже, спільність складових творчості та самореалізації дозволяє стверджувати, що самореалізація, виступаючи як активна самостійна діяльність особистості, вбирає в себе особливості творчого процесу. В свою чергу, творчість є засобом, метою та формою самореалізації особистості.

Підготовка майбутнього педагога-музиканта спрямована на розвиток музичних потенцій особистості для її самоактуалізації. Методологія музичної педагогіки має бінарний характер, внаслідок чого музично-педагогічний процес поєднує в собі виконавський потенціал музичного мистецтва та теоретичний базис мистецтвознавства та педагогічної науки. Основними векторами музичного навчання та розвитку є: самоактуалізація особистості через довільно обрану музичну діяльність; використання компенсаторних можливостей музичного мистецтва для корекції індивідуально-особистісного розвитку суб'єкта діяльності; розробка методів, прийомів і засобів музично-педагогічної діяльності; визначення природи і сутності музично-педагогічного впливу; створення необхідної навчально-методичної бази для музичної освіти підростаючого покоління і для підготовки педагогів-музикантів.

Грунтуючись на окреслених векторах музична освіта здатна вирішити завдання самовизначення, саморозвитку і самоактуалізації особистості в культурному середовищі. Значний інтерес для музичної педагогіки мають філософські погляди М. Бахтіна, зокрема його принцип діалогічності. Природна діалектичність діалогу дозволяє людині продуктивно, творчо співвідноситися з самим собою, в уявному внутрішньому діалозі усвідомлювати свій внутрішній світ і на цій основі будувати ідентифікацію з самим собою. На думку Бахтіна, виникає діалектичний взаємозв'язок індивідуальної свідомості людини з діалогічною моделлю світу, при якій створюється «простір для розвитку», формується культурний простір думки, духовність людини [2, с. 190]. Внутрішній діалог породжує самоідентифікацію, а діалогічна взаємодія індивідуальної та загальнолюдської картини світу стає механізмом самосвідомості людини і формування його духовності в процесі освоєння простору «планетарної культури».

Підсумовуючи викладене вище, ми дотримуємось постулатів діяльнісного підходу, то ґрунтуючись на попередньому визначенні самореалізації як

свідомої активної діяльності особистості, котра спрямована на реалізацію творчого потенціалу у процесі самопізнання та саморозвитку внутрішнього “Я”, а також беручи до уваги тлумачення творчості як позитивностворюючої діяльності, результатом якої є поява реального цінного (матеріального та духовного) продукту, ми констатуємо, що спорідненість названих процесів дозволяє розглядати *самореалізацію як індивідуальну самотворчість особистості, а творчу реалізацію внутрішнього потенціалу у професійній, соціальній та інших різновидах діяльності – як творчу самореалізацію.*

Духовні детермінанти творчої самореалізації виступають як цілісність трьох аспектів: 1) аксіологічно важливої мети – самоудосконалення індивідуальних задатків та здібностей та їх реалізації у професійній діяльності; 2) процесу цільової трансформації особистісних якостей відповідно до власних домагань, прагнень, вимог професійної діяльності та правил поведінки у соціальному середовищі; 3) результату свідомої, активної, самостійної діяльності особистості, котрим є реальне втілення у творчій діяльності стратегії досягнення суб’єктом «ідеального» рівня особистісного саморозвитку та індивідуального самовираження.

Література

1. Асмолов А. Г. Психология личности: [учебник] / А. Г. Асмолов. М.: Изд-во МГУ, 1990. 367 с.
2. Бахтин М.М. как философ / Отв. ред. Л.А. Гогоштишвили, П.С.Гуревич. М: Наука, 1992. 256 с.
3. Зеньковский В.В. Проблема воспитания в свете христианской антропологии. М.: Мысль, 1993. 187 с.
4. Коган Л.Н. Цель и смысл жизни человека / Л.М. Коган. М.: Мысль, 1984. 113 с.
5. Кривда Н.Ю. Самореалізація особистості художника у творчому процесі: автореф, дис. ... к. філос. н.: 09.00.04./ КДУ ім. Т.Г. Шевченка. К., 1992. 22 с.
6. Лосев А.Ф. Эстетика возрождения / А.Ф. Лосев. М: Наука, 1978. С. 109.
7. Лосский В. Н. Очерк Мистического богословия Восточной Церкви. Догматическое богословие / В.Н. Лосский. М., 1991. 187 с.
8. Маслоу А. Г. Дальние пределы человеческой психики: [пер. с англ.]/ А. Г. Маслоу
9. СПб: ЕВРАЗИЯ, 1997. 430 с.
10. Мистецька освіта в Україні: теорія і практика / О.П. Рудницька [та ін.]; заг. ред. О. В. Михайличенко, редактор Г. Ю. Ніколаї. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 255 с.
11. Муляр В. І. Самореалізація особистості як соціальна проблема (філософсько-культурологічний аналіз) / В. І. Муляр. Житомир, 1997. 213 с.
12. Психологія і педагогіка життєтворчості: [навч.-метод. посібник] / В.М. Доній, Г.М. Несен, Л.В. Сохань, І.Г. Єрмаков та ін. /За ред. В.М. Донія, Г.М. Несена. К.: КДУ, 1996. 792 с.
13. Роменець В.А., Маноха І.П. Історія психології ХХ століття: [навч. посібник/ В. А. Роменець, І. П. Маноха. К.: Либідь, 1998. 992 с.

14. Семиченко В.А. Психология личности / В.А. Семиченко. К.: Издатель Эшке А. Н., 2002. 407 с.
15. Сулова Л. В. Методика православной педагогики. Часть 1. Педагогика. Школа. Человек / Л. В. Сулова. Клин, 2000. С. 26.
16. Guilford, J.P. (1988) Some Changes in the Structure-of-Intellect Model" (Educational and Psychological Measurement, vol. 48, pp. 1-4). Інтернет ресурс. Режим доступу <https://madhavuniversity.edu.in/guilford-structure-of-intellect-theory.html> (дата звернення 12.11.2020).

1.5. The child as the most important value in the modern humanistic paradigm (from the experience of the scientific pedagogical school N. Lysenko)

Дитина як найважливіша цінність у сучасній гуманістичній парадигмі (з досвіду наукової педагогічної школи Н. Лисенко)

Гуманістична філософія освіти в сучасних умовах створення демократичної системи та ринкової економіки в Україні є методологічно обґрунтованою основою вітчизняної системи освіти. Академік І. Зязюн з приводу цієї парадигми зазначає, що “гуманістична концепція освіти холістична, тобто позбавлена статистичного, безособистісного підходу до людини, яка постає при цьому не сукупністю окремих пізнавальних процесів і психічних властивостей, а цілісною особистістю. Найважливіше у цьому підході не формування в учнів окремих нормативних знань, а механізмів самоучіння, саморозвитку, самовиховання з урахуванням максимального вияву індивідуальних здібностей кожного учня” [2, с.8-9]. Складовою системи освіти України, відповідно до Закону України «Про освіту» [7] є дошкільна освіта, де дитина є найвищою цінністю. Вона володіє величезними потенційними можливостями саморозвитку, умови для якого створюються саме в процесі виховання. Дитина є не лише активним суб'єктом життя, а й активним суб'єктом виховання. Дитина є найвищою цінністю у сучасній освітній парадигмі наукових шкіл.

Гуманістичну парадигму освіти у своїх дослідженнях розглядають Ш. Амонашвілі, І. Бех, Є. Бондаревська, І. Зимняя, В. Сухомлинський та ін.; формування гуманного ставлення розглядає Г. Яськевич; провідну роль дитини й вихователя як головних учасників педагогічного процесу розглядають І. Бех, В. Кремень, О. Савченко; пріоритетне визнання гуманістичних та екологічних цінностей у реальній виховній практиці відображено у авторській програмі

ABOUT THE AUTHORS

Section 1

SPIRITUALITY AS A FACTOR IN IMPROVING THE LIFE QUALITY AND STRENGTHENING THE PERSONAL RESOURCE OF HUMAN

- 1.1 Khrystyna Shaparenko** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate professor, Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, Ukraine
Tetyana Bakumenko – Senior Lecturer of the Department of Theory and Methods of Preschool Education, Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council, Ukraine
Maxim Roganov – Master of Information Technology, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
- 1.2 Vektoriia Bedan** – PhD in Psychology, National University «Odessa Academy of Law», Ukraine
Tatiana Tretiakova – PhD, National University «Odessa Academy of Law», Ukraine
- 1.3 Nelly Bondarenko** – PhD in Pedagogy, Senior Research Fellow, Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Ukraine
Vasyl Kyzenko – PhD in Pedagogy, Senior Research Fellow, Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Ukraine
Serhii Kosianchuk – PhD in Pedagogy, Kyiv Gymnasium of Oriental Languages № 1, Ukraine
- 1.4 Eleonora Vlasenko** – Senior Teacher, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Ukraine
- 1.5 Oksana Voroshchuk** – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine
- 1.6 Volodymyr Huz** – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Ukraine
Nataliya Huz – PhD in Psychology, Associate Professor, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Ukraine
- 1.7 Alexander Yemets** – PhD in Philology, Professor, Khmelnytsky National University, Ukraine
Anastasiia Zakharchuk – Khmelnytsky National University, Ukraine
- 1.8 Valentyna Kostiukova** – PhD in Arts, Associate Professor, Kyiv State Academia of Decorative and Applied Art and Design named after Mykhailo

Boychuk, Ukraine

- 1.9 **Svitlana Kravets** – PhD in Pedagogy, Institute of Vocational Education and Training of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Ukraine
- 1.10 **Halyna Lemko** – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine
- 1.11 **Inna Liubchenko** – PhD in Pedagogy, Communal Higher Education Institution «Uman Taras Shevchenko College of Education and Humanities», Ukraine
- 1.12 **Olena Maydanets-Bargylevych** – PhD in Arts, Associate Professor, Kyiv State Academy of Decorative and Applied Art and Design named after Mykhailo Boychuk, Ukraine
- 1.13 **Kristina Petryk** – PhD in Pedagogy, Berdyansk State Pedagogical University, Ukraine
- 1.14 **Nataliia Svitlychna** – PhD in Psychological Sciences, National University of Civil Defence of Ukraine
Anzhelika Laptii – Master, National University of Civil Protection of Ukraine
- 1.15 **Alona Uskova** – PhD in Pedagogy, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Ukraine
- 1.16 **Robert Rauziński** – prof. dr hab., Academy of Management and Administration, Poland
- 1.17 **Valentyna Bielikova** – PhD in Arts, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Ukraine
- 1.18 **Lidiya Cherednyk** – PhD in Pedagogy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine

Section 2

THE ROLE OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN THE HEALTHY LIFESTYLE FORMATION

- 2.1 **Nataliya Belikova** – Doctor of Science in Pedagogy, Professor, Lesya Ukrainka Volyn National University, Ukraine
Svitlana Indyka – Ph.D. in Physical Education and Sports, Associate Professor, Lesya Ukrainka Volyn National University, Ukraine
Anatoliy Tsios – Doctor of Science in Physical Education and Sports, Professor, Lesya Ukrainka Volyn National University, Ukraine
- 2.2 **Tadeusz Pokusa** – dr prof. WSZiA, Academy of Management and Administration, Poland
Filip Pokusa – Academy of Management and Administration, Poland

The Academy of Management and Administration in Opole

Organizational problems of life quality management in the conditions of globalization

Marian Duczmal, Tetyana Nestorenko (editors)

Editorial Office:

The Academy of Management and Administration in Opole
45-085 Poland, Opole, 18 Niedziałkowskiego Str.
tel. 77 402-19-00/01
E-mail: info@poczta.wszia.opole.pl

Publishing House:

The Academy of Management and Administration in Opole
45-085 Poland, Opole, 18 Niedziałkowskiego Str.
tel. 77 402-19-00/01

ISBN 978 – 83 – 66567 – 20 – 7

ISBN 978 – 83 – 66567 – 20 – 7